

A 1675/kultur

Afgreiðsla:
Norræna þekkingar- og
menningarnefndin

Málsnúmer 16-00077-9

Nefndarálit norrænu þekkingar- og menningar-
nefndarinnar um

þingmannatillögu um bestu hugsanlegu aðlögun hælisleitenda barna og ábyrgð allra skólagerða

Tillaga

Norræna þekkingar- og menningarnefndin leggur til að

Norðurlandaráð beini þeim tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar

að hún haldi sameiginlega norræna ráðstefnu þar sem fjallað verði um góða aðlögun hælisleitandi barna, þar á meðal góðar starfsvenjur þar sem aðlögun hefur tekist sérlega vel, og jafnframt rætt um ábyrgð allra skólagerða á aðlögun.

Forsaga

Norðurlandaráði hefur borist þingmannatillaga flokkahóps jafnaðarmanna um *bestu hugsanlegu aðlögun hælisleitandi barna og ábyrgð allra skólagerða*. Þingmannatillagan var kynnt þingheimi á þemaþingi Norðurlandaráðs í Ósló 19. apríl 2016. Nefndin fjallaði um þingmannatillöguna á fundi sínum í Þrándheimi 2. ágúst 2016.

Í svari norrænu ríkisstjórnanna við skriflegri fyrirspurn frá Annette Lind (S) er greint frá réttindum hælisleitandi barna til menntunar í löndunum. Í svarinu kemur fram að öll hælisleitandi börn eiga lögbundinn rétt á menntun í öllum norrænu löndunum. Sá réttur er þó með ólíkum hætti: Í Danmörku býðst öllum kennsla í hælisleitendabúðum eða í tengslum við þær. Kennslan á að vera sams konar og boðin er tvítyngdum nemendum í grunnskólum. Í Finnlandi er sveitarfélögum skylt að bjóða öllum íbúum sveitarfélagsins upp á kennslu, einnig hælisleitendum. Á Íslandi koma allir hælisleitendur í skóla eigi síðar en sjö vikum eftir að þeir hafa sótt um hæli. Í Noregi eiga hælisleitandi börn rétt á kennslu ef líklegt þykir að þau muni dvelja lengur en þrjá mánuði í landinu. Í raun þýðir það að þeim er strax boðin kennsla þar sem afgreiðsla hælisumsóknar tekur alltaf meira en þrjá mánuði. Að þremur mánuðum liðnum eru börnin skyldug til að

taka á móti kennslu. Í Svíþjóð eru hælisleitandi börn ekki skólaskyld en hafa sama rétt til náms og aðrir nemendur.

Norðurlandaráð

Í svarinu kemur einnig fram að norrænu menntamálaráðherrarnir hafi rætt málefni flóttafólks og viðbrögð landanna á fundi sínum 5. apríl 2016. Ráðherrarnir báru þar saman reynslu landanna af bráðaaðgerðum sem gripið hefur verið til í þeim tilgangi að sinna námsþörf aðkomufólks, en einnig umbótum sem gerðar hafa verið eða eru ráðgerðar í löndunum til að bregðast við þörf á stuðningskennslu til lengri tíma litið. Menntamálaráðherrarnir voru sammála um mikilvægi málsins og að halda bæri áfram norrænu samstarfi þar að lútandi. Ráðherrarnir undirstrikuðu að þörfin væri brýnust meðal ungmenna á þeim aldri þar sem skólaskyldu lýkur eða er nýlokið, en einnig meðal fylgdarlausra barna.

A 1675/kultur

Afgreiðsla:
Norræna þekkingar- og menningarnefndin

Málsnúmer 16-00077-9

Hvað varðar ábyrgð allra skólagerða þá á það einkum við í Svíþjóð og Danmörku þar sem tiltölulega hátt hlutfall nemenda er í frískólum eða einkaskólum. Í Svíþjóð eru um 10% nemenda í frískólum en í Danmörku eru 18% ýmist í frískólum eða einkaskólum. Í Finnlandi, Noregi og á Íslandi er aðeins um að ræða örfá börn af hundraði. Fjöldi frískóla í Svíþjóð er samtals 800 (17%) en 4845 skólar eru reknir af sveitarfélögum. Í Danmörku eru 553 frískólar eða einkaskólar (42%) en 1290 skólar á vegum sveitarfélaganna.

Frískólar í Svíþjóð og Danmörku hafa ekki getað tekið á móti hælisleitandi börnum þegar önnur börn hafa verið á biðlista, en samkvæmt lögum eiga börn sem beðið hafa lengst á biðlistum að ganga fyrir. Í báðum löndum er lagt til að gera breytingar á lögnum sem gera kleift að setja kvóta á hælisleitandi börn þannig að frískólar og einkaskólar geti tekið á móti þeim. Í Svíþjóð munu lögin væntanlega taka gildi 1. nóvember 2016. Samtök frískóla í Danmörku og Svíþjóð standa að tillögnum.

Umsagnarferli

Þingmannatillagan var send norrænu velferðarnefndinni til umsagnar en hún hefur sett réttindi hælisleitandi barna til menntunar í forgang. Norræna velferðarnefndin fjallaði um málið á fundi sínum í Stokkhólmi 27. september 2016 og ákvað eftirfarandi umsögn:

Norræna velferðarnefndin styður tillögu um að halda sameiginlega norræna ráðstefnu um góða aðlögun hælisleitandi barna. Mikilvægt er að boðið verði fagfólki, sem vinnur að þessum viðfangsefnum á degi hverjum, á ráðstefnuna til að miðla reynslu og góðum starfsháttum. Þar er meðal annars átt við yfirvöld, sveitarfélög, opinbera og einkarekna skóla, stofnanir, félög og félagasamtök.

Þá vill norræna velferðarnefndin benda á að norræn stjórnvöld geta sett sérstök skilyrði þegar veittir eru opinberir styrkir til stofnana, ef óskir eru um að þær leggi sitt af mörkum til samfélagslegra verkefna.

Sjónarmið nefndarinnar

Norrænu ríkisstjórnirnar skrifa í svari sínu við fyrirspurn Norðurlandaráðs, að á árinu 2015 hafi löndin tekið á móti um 250 þúsundum flóttafólks en í þeim hópi voru um 50 þúsund fylgdarlaus börn. Skólakerfi norrænu landanna eru undir miklu álagi. Finna þarf pláss í skólum, útvega kennara, veita aðkomufólkinu grundvallarfærni í nýju tungumáli og tryggja þannig farsæld, félagslega heilsu og góða aðlögun. Þá er vert að nefna að um 10% skóla í Svíþjóð taka á móti tæpum helmingi allra barna sem koma til landsins, samkvæmt tölum skólayfirvalda (Skolverket).

Sveitarfélög, skólar á þeirra vegum, frískólar og einkaskólar á Norðurlöndum fara ýmsar ólíkar leiðir til að leysa viðfangsefnið. Því er afar

gagnlegt að bjóða fulltrúum þeirra sveitarfélaga og skóla á Norðurlöndum, sem taka á móti flestum hælisleitendum, á ráðstefnu þar sem tækifæri gefst á að hittast, miðla reynslu og læra hvert af öðru.

Norræna þekkingar- og menningarnefndin styður því þingmannatillögu *um bestu hugsanlegu aðlögun hælisleitenda barna og ábyrgð allra skólagerða*.

Stokkhólmi, 28. september 2016

Cassandra Sundin (SD)
Eva Sonidsson (S)
Iddimangiuu Bianco (IA)
Johan Andersson (S)
Johanna Karimäki (gröna)
Lars-Arne Staxäng (M) formaður
Lars Mejern Larsson (S)
Maarit Feldt-Ranta (sd)

Maria Stockhaus (M)
Paavo Arhinmäki (vänst)
Peter Johnsson (S)
Roland Utbult (KD)
Ruth Vang (Framsókn)
Tony Wikström (ÅSD)
Ville Tavio (saf)

Norðurlandaráð

A 1675/kultur

Afgreiðsla:
Norræna þekkingar- og
menningarnefndin

Málsnúmer 16-00077-9